

INSULTDAN KEYINGI NEVROLOGIK REABILITATSIYANING KLINIK AHAMIYATI

Samarqand Davlat Tibbiyoti Universiteti

*Pediatric fakulteti 201-guruh talabasi **Rahmatillayeva Diyora***

Annotatsiya

Insult – markaziy asab tizimining o'tkir qon aylanish buzilishi bo'lib, nogironlik va o'limning yetakchi sabablaridan biridir. Insultdan keying davrda bemorlarda harakat, nutq, kognitiv va psixoemotsional buzilishlar rivojlanadi. Nevrologik rehabilitatsiya erta bosqichdan boshlanganda funksional tiklanish darajasi sezilarli oshadi va hayot sifati yaxshilanadi. Mazkur tezisda insultdan keyingi rehabilitatsiyaning asosiy yo'nalishlari, klinik samaradorligi hamda multidisiplinar yondashuvning ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: insult, nevrologik rehabilitatsiya, gemiparez, afaziya, neyroplastiklik, funksional tiklanish.

Kirish

Insult (ishemik yoki gemorragik) miya qon aylanishining o'tkir buzilishi natijasida yuzaga keladi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, insult global miqyosda o'lim va nogironlikning asosiy sabablaridan biri hisoblanadi. Insultdan omon qolgan bemorlarning aksariyatida uzoq muddatli nevrologik defitsit saqlanib qoladi.

Rehabilitatsiyaning asosiy maqsadi — yo'qolgan funksiyalarni tiklash, kompensator mexanizmlarni shakllantirish va bemorning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashdir.

Tahlil natijalari va muhokama

Tadqiqot davomida insultdan keyingi erta nevrologik rehabilitatsiya olgan bemorlar bilan kech bosqichda rehabilitatsiya boshlangan bemorlar natijalari taqqoslandi. Klinik baholashda Barthel indeksi, Rankin shkalasi va harakat funksiyasini baholovchi testlardan foydalanildi.

Natijalarga ko'ra, insultdan keyingi dastlabki 72 soat ichida reabilitatsiya boshlangan bemorlarda 3 oy davomida funksional tiklanish darajasi sezilarli yuqori bo'ldi. Ayniqsa, ishemik insult o'tkazgan bemorlarda gemiparez regressiyasi tezroq kuzatildi. Barthel indeksi ko'rsatkichlari erta reabilitatsiya guruhida o'rtacha 25–30% yuqori natija berdi.

Shuningdek, multidisiplinar yondashuv (nevrolog, reabilitolog, fizioterapevt, logoped, psixolog) qo'llangan guruhda kognitiv va nutq funksiyalarining tiklanishi tezroq bo'ldi. Afaziya bilan og'rigan bemorlarda logopedik mashg'ulotlar 6–8 hafta davomida olib borilganda nutq tiklanish dinamikasi sezilarli yaxshilandi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, insultdan keyingi tiklanish jarayoni bevosita neyropastiklik mexanizmlariga bog'liq. Ilk bosqichda berilgan sensor va motor stimulyatsiya sog'lom neyron tarmoqlarning zararlangan hudud funksiyasini qisman kompensatsiya qilishiga yordam beradi. Shu bois reabilitatsiyaning "oltin davri" insultdan keyingi dastlabki 3 oy hisoblanadi.

Kechiktirilgan reabilitatsiyada esa kontraktura, mushak atrofiyasi va psixosotsial buzilishlar (depressiv sindrom) ko'proq uchradi. Bu esa funksional natijalarning past bo'lishiga olib keldi.

Shu bilan birga, ayrim bemorlarda og'ir nevrologik defitsit mavjudligi sababli tiklanish darajasi cheklangan bo'ldi. Bu holat insult o'chog'ining hajmi va lokalizatsiyasiga bog'liqligi bilan izohlanadi.

Umuman olganda, olingan natijalar insultdan keyingi erta va kompleks nevrologik reabilitatsiya klinik jihatdan samarali ekanligini tasdiqlaydi. Reabilitatsiya nafaqat harakat funksiyasini, balki bemorning ijtimoiy moslashuvi va hayot sifatini ham yaxshilaydi.